

Valsts kanceleja

Valsts kanceleja

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Vērtības paaudžu griezumā

ZANDA RUBENE, LU PROFESORE

"VEBINĀRS TIEK ĪSTENOTS ESF PROJEKTA NR.
3.4.2.0/15/I/003 "AUGSTĀKĀ LĪMEŅA VADĪTĀJU ATTĪSTĪBAS
PROGRAMMA" IETVAROS".

Vērtību veidošanās (G. Bēme)

«Vērtības ir idejas, kas virza cilvēku darbību».

Ja ideja cilvēkam ir personīgi nozīmīga, tā kļūst par viņa rīcības ierosinātāju.

Ideju rezonēšana piešķir nozīmi mūsu rīcībai.

Ideju rezonēšana būtībā ir sociāla – mēs atsaucamies citu «balsīm».

Ideju rezonēšana notiek individuālā līmenī, bet ietekmē sabiedrības procesus kolektīvā līmenī.

Paaudžu pētījumi (William Strauss, Neil Howe, 1991).

Būtiska **cilvēku dzīvildzes palielināšanās 20. gs. otrajā pusē** rada situāciju, kurā sabiedrībā jāsadzīvo daudzu un dažādu paaudžu/kultūru/vērtību nesējiem.

Sociālo zinātņu interese par paaudžu pētījumiem 20. gs. beigās ir **pārmaiņu sabiedrības** radīto sociālo transformāciju izraisīta.

Mērķis – noskaidrot **sociālās kopienas efektīvas funkcionēšanas** iespējas.

Kas veicina vērtību un attieksmju veidošanos kolektīvā līmenī?

Paaudžu pētījumi

Strauss un Hovs Analizē ASV vēsturi kopš 1584. gada; Raksturojot paaudzes, izveidoja teorētisko modeli, ko pamatoja ar «**pagriezienu (turning) jēdzienu**»;

Paaudžu robežas nosaka vēsturiski nozīmīgi notikumi; autori apraksta noteikta laikmeta četru pakāpju sociālo un garīgo ciklu, ko nosauc par "pagriezieniem".

Šīs pagriezienu četras pakāpes ciklā ir: augstā, dumpinieciskā, miera un stagnācijas, krīze.

Pagriezienu būtību nosaka **attiecības starp individuālo un kolektīvo sabiedrībā.**

Paaudžu iedalījums

Klusā paaudze (20.gs. 20. gadu beigām līdz 40. gadu vidum) = 76+

Baby Boomers, Dumpinieki (1945 – 1960) = 60-75 (ieskaitot)

X paaudze (1961 – 1981) = 39-59

Milenium jeb Y paaudze (1982 – 2000) = 20=38

Z paaudze jeb Digitālie bērni (2001 – 2012) = līdz 19 (ieskaitot)

A paaudze jeb Digitālie mazuļi (2013 – 2025)

USG 2019. Paaudžu iedalījums Latvijā (SKDS)

Atkušņa paaudze (63 -75 gadi)

Stagnācijas paaudze (47 -62 gadi)

Pārbūves paaudze (40 -46 gadi)

Neatkarības paaudze (28 -39 gadi)

ES paaudze (18 -27 gadi)

Zīmolu iesaiste sabiedrībai aktuālos jautājumos paaudžu griezumā (USG 2019)

Neatkarības paaudze 49%

Pārbūves paaudze 46%

ES paaudze 43%

Stagnācijas paaudze 38%

Atkušņa paaudze 34%

Kas ir x paaudze un tās vērtības?

Atsvešinātā, slēgtā pārmaiņām nepiemērotā paaudze;
STABILITĀTE/ATBILDĪBA/NOVĒRTĒJUMS/HIERARHIJA.

Uzauguši ekonomiskās un politiskās stabilitātes apstākļos - **pārmaiņas uztver kā draudus** (darba mainu uztver kā traģēdiju; cenšas atlikt jaunu paradumu konstruēšanu).

Audzināti uz paklausību – **disciplīna svarīgāka par pašu vajadzībām** – publiski neprotē pret dzīves apstākļu pasliktināšanos; raksturīga pazemināta pašapziņa, ļoti bieži nejūtas pietiekami «labi» un novērtēti.

Komunikācijā ar citām paaudzēm bieži izjūt aizvainojumu, «slikto scenāriju» izstrādāšanas meistari.

Kas ir Y paaudze un tās vērtības?

Tehnoloģiju lietotāju paaudze; tolerances un narcisma paaudze, Pītera Pena paaudze; TIESĪBAS /ATVĒRTĪBA PĀRMAIŅĀM /ILGTSPĒJĪBA/KOMANDA.

Dzīvo šeit un tagad – ir orientēti uz tuvajiem dzīves mērķiem (11.09.2001!!!) un savām tiesībām; audzināti par pašapzinīgākiem cilvēkiem nekā X paaudze.

Pītera Pena sindroms – «pieaugušo dzīves standartu» nozīmes mazināšanās, to atlikšana, jauniešu dzīves posma pagarināšanās.

Visrūpīgāko un pašapzinīgāko vecāku paaudze – ļoti augstās domās gan par sevi, gan par saviem bērniem.

Darbs komandā un pastāvīga atgriezeniskā saite.

BITES paaudžu pētījums 2019

Darbinieku tipiskākās iezīmes 20-39 gadu vecumā ir **vēlme komunicēt ar kolēģiem elektroniski**, nevis klātienē, **nesamērīgi augstas prasības pret darba devēju**, piemēram, pieprasot neadekvāti augstu atalgojumu, un **iespēja bez brīdināšanas neierasties darbā**.

Turpretim 40-65 gadu vecumposmā – nespēja pieņemt jaunus darba noteikumus un **nevēlēšanās sekot līdzī jaunākajām tendencēm un izmantot tehnoloģijas**.

BITES paaudžu pētījums 2019

Darba ņēmējus līdz 29 gadu vecumam darba vidē visvairāk kaitina un **neapmierina viedokļu nesakritība ar vecākiem kolēģiem.**

Darbiniekus vecumā no 30-39 gadiem – ja **citi kolēģi nepārzina korporatīvo kultūru neizrāda pietiekamu cieņu,** piemēram, personīgi nepazīstamus, augstākstāvošus vai vecākus kolēģus uzrunājot “Tu” formā.

Darbiniekus vecumā no 40-65 gadiem visvairāk kaitina, ja **nerespektē viņu privāto laiku.**

Kā saprasties?

Līdztiesīga sadarbība uzskatāma par aktuālo komunikācijas un audzināšanas mērķi, jo tā veicina paaudžu savstarpējo saprašanos;

Partnerības kultūras veidošanās, kas mazina dažādu paaudžu pārstāvju sociālo nevarību, veicina sociālo rīcībspēju, kā arī palīdz veidot izpratni par kopīgām vērtībām;

Taču patiesa sadarbība nozīmē savstarpējo cieņu un līdztiesīgu komunikāciju, kas izmaina tradicionālās hierarhiju starp paaudzēm, t.i., ka jaunākās paaudzes principā ir sociālo pakārtotas (pakļaujas, paklausa) vecākajām.